

## Puolustusministeri Niinistön puhe Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan journalistiseminaarissa 14.12.2017

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan puheenjohtaja,  
arvoisa seminaariyleisö, hyvät naiset ja herrat

Minulla oli kunnia puhua MTS:n journalistiseminaarissa myös viime vuoden joulukuussa – päivälleen vuosi sitten. Tuolloinkin tarkastelin Suomen puolustuksen kannalta ajankohtaisia asioita. Kiinnitin huomioni mm. kiristyneeseen turvallisuustilanteeseen Itämeren alueella, Venäjän toimintaan, Naton lisääntyneeseen läsnäoloon lähialueillamme, puolustusvoimiemme valmiuden paranemiseen, Suomen varsin vakaaseen asemaan sekä tuolloin viimeistelyvaiheessa olleeseen valtioneuvoston puolustusselontekoon. Nyt selonteko on valmis, lähialueidemme turvallisuustilanne on pysynyt kireänä, mutta Suomen asema vallitsevassa tilanteessa on edelleen verraten vakaa, kiitos viisaan ulkopoliittikan ja oman vahvan puolustuksen.

Emme voi kuitenkaan pitää vakaata asemaamme itsestäänselvyytenä. Ilman vuosien – ja itse asiassa vuosikymmenien – aikana tehtyä määrätietoista työtä puolustuksemme ei olisi kunnossa tänään. Tällöin turvallisuus- ja puolustuspoliittinen asemamme olisi heikompi ja mahdollisuudet maamme sotilaalliseen painostamiseen olisivat suuremmat. Krimin valtauksesta alkanut tapahtumaketju onkin palauttanut mieliimme valitettavalla tavalla vanhan viisauden: puolustuskyvyn ylläpitäminen on pitkäjänteistä työtä, jossa ei voi pitää niin sanottuja strategisia taukoja. Jos

niitä pitää, voi toisen vanhan viisauden mukaan käydä niin, että ”kasakka ottaa sen, mikä on löyhästi kiinni”.

Hyvät kuulijat

Selonteon mukaan ”puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä.” Me olemme panostaneet puolustuskyvyn ylläpitämiseen – mutta varsin maltillisin rahallisin panostuksin. Me emme tehneet äkkiliikkeitä kylmän sodan päättyessä – toisin kuin moni muu eurooppalainen valtio. Me olemme pitäneet kiinni maamme ja kansalaistemme puolustuksesta aikana, jolloin pääosa Euroopasta siirsi tähtäimensä oman maanosamme ulkopuolelle. Kykyä oman alueen puolustamiseen ei rakenneta nopeasti, jos sen on annettu näivettyä tai jos sitä ei ole enää ollenkaan. Sen ovat nyt saaneet huomata useat eurooppalaiset valtiot.

Puolustuksen kehittäminen on pitkäjänteistä työtä. Katsomme 10–15 vuotta tulevaisuuteen samalla kun tunnistamme viimeisten vuosikymmenten aikana tehdyt ratkaisut.

Jos nyt joutuisimme sotilaalliseen kriisiin, puolustaisimme Suomea välineillä ja järjestelmillä, jotka on hankittu 1980- ja 1990-luvuilla sekä tällä vuosituhannella. Äkkiliikkeitä ei pidä tehdä – se ei ole viisasta, eikä mahdollista puolustuskyvyn kannalta.

Uskottavan puolustuksen ylläpito ei ole ainoastaan rahakysymys. Pienenä maana Suomen taloudelliset resurssit eivät yksin riitä uskottavan puolustuskyvyn takaamiseen. Puolustukseen tarvittavien rahallisten

lisäpanostusten lisäksi meidän on kehitettävä myös toimintatapojamme, puolustusyhteistyö mukaan luettuna. Puolustusselonteko sisältää molempia elementtejä.

Selonteon valmistelun yhteydessä päätimme lisätä puolustusvoimien sodan ajan vahvuutta 50 000:lla 280 000 sotilaaseen. Tämä on ensimmäinen kerta vuosikymmeniin, kun puolustusvoimien sodan ajan joukkojen määrää kasvatetaan. Viimeisten 20 vuoden kuluessa sodan ajan vahvuutta on pääasiassa laskettu. Nyt trendi on käännetty.

Puolustusvoimien valmiutta on parannettu jo usean vuoden aikana. Toistaiseksi valmiuteen liittyviä toimintatapoja on kehitetty mm. perustamalla henkilökunnasta ja varusmiehistä koostuvat valmiuosastot ja valmiusyksiköt. Näitä pitää myös kehittää ja testata aktiivisesti. Viro tarjoaa meille esimerkin. Täysin yllätyksellisesti järjestetyt harjoitukset, joissa reserviläiset kutsutaan palvelukseen ilman ennakkovaroitusta, mittaavat reservimme todellista valmiutta.

Valmius maksaa. Ensi vuodesta lähtien puolustusvoimille osoitetaan valmiuden parantamiseen 50 miljoonaa euroa vuodessa. Se menee etupäässä materiaaliseen valmiuteen. Valmiuden ylläpitäminen ja kehittäminen kuluttavat myös henkilöstöresursseja. Puolustusvoimauudistuksessa puolustusvoimien henkilöstön määrä supistettiin minimiin. Uudistuksen jälkeinen turvallisuusympäristömme muutos edellyttää näin ollen myös puolustusvoimien henkilöstömäärän kriittistä uudelleentarkastelua.

Puolustusvalmiutta ei voi rakentaa paperitiikereiden varaan. Myös konsulttikieliset sloganit kuten ”vähemmällä enemmän” pitää heittää romukoppaan. Vähemmällä saa vähemmän. Se on yleensä näin yksinkertaista. Puolustuskyvyn parantaminen edellyttää lisäpanostuksia puolustukseen – pitkällä aikavälillä. Tähän nykyinen hallitus on sitoutunut. Ja tästä tuntuu olevan myös varsin suuri yksimielisyys eduskunnassa.

Hyvänä esimerkkinä tästä yksimielisyydestä onkin juuri puolustusselonteko, jossa todetaan Suomen jatkavan puolustusvoimien strategisten suorituskykyhankkeiden valmistelua ja toimeenpanoa. Yhteensä Merivoimien Laivue 2020 sekä Ilmavoimien hävittäjä-suorituskyvyn korvaava HX-hanke tulevat maksamaan noin kahdeksasta miljardista yhteentoista miljardiin euroa. Tämä on mittava, mutta välttämätön panostus Suomen puolustukseen. Ja se on osoitus siitä, että Suomessa vallitsee varsin suuri yksituumaisuus siitä, että tarvitsemme pitkäjänteistä puolustuskyvyn ylläpitoa ja kehittämistä.

Puolustuksemme kehittäminen ei ole kuitenkaan pelkästään lisärahan käyttöä puolustuksen tarpeisiin. Paljon on saatu aikaan myös parantamalla ns. ei-rahallisia resurssejamme. Näitä ovat ainakin lainsäädäntömuutosten mahdollistamat lisätoimivaltuudet, suomalaisten korkea maanpuolustustahto sekä tukeutuminen yleiseen asevelvollisuuteen. Myös vapaaehtoinen maanpuolustustyö on yksi ei-rahallinen resurssi, johon kiinnitämme huomiomme parhaillaan – selonteon linjausten mukaisesti.

Mahdollisuuksia kehittää vapaaehtoista maanpuolustusta on selvitetty tämän syksyn aikana. Selvitystyön tavoitteena on ottaa käyttöön

vapaaehtoisen maanpuolustustyön hyödyntämätön potentiaali ja suunnata se ensisijaisesti paikallisjoukkojen kehittämiseen sekä tarkastella vapaaehtoisten käyttämismahdollisuuksia puolustusvoimien antaman virka-avun tukemisessa. Samalla pyritään turvaamaan vapaaehtoisen maanpuolustustyön toimintaedellytykset. Lisäksi tarkoituksena on luoda nykyistä paremmat kanavat niille reserviläisille ja muille vapaaehtoisille, joilla on halua oman osaamisensa kehittämiseen. Kehittyvä vapaaehtoinen maanpuolustustyö edistää myös suomalaisten korkean maanpuolustustahdon ylläpitoa.

Hyvät kuulijat

Nyt kun maanpuolustustahto tuli mainittua, haluaisin tyytyväisyydellä todeta, että MTS:n tuoreimman suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta kartoittavan haastattelututkimuksen tulokset ovat Suomen puolustamisen näkökulmasta varsin myönteiset. Marraskuun lopulla julkaistut tulokset osoittavat edelleen, että suomalaisten maanpuolustustahto on kansainvälisesti huippuluokkaa. 72 % vastaajista totesi, että jos Suomeen hyökätään, suomalaisten olisi puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta.

Samassa haastattelututkimuksessa oli myös muita mieltä lämmittäviä tuloksia. 79 % vastaajista totesi, että Suomen puolustuspolitiikkaa on hoidettu erittäin hyvin tai melko hyvin. Yleisen asevelvollisuutta vastaajista kannatti 81 %. Puolustusmäärärahojen korottamista kannatti 47 % vastaajista. Ja 87 % kannattaa puolustusmäärärahojen korottamista tai

säilyttämistä nykytasollaan.

Tutkimus osoittaa myös puolustusyhteistyön nauttivan laajaa kannatusta. Puolustusyhteistyö Ruotsin kanssa nauttii erityistä luottamusta: peräti 94 % vastanneista suhtautuu myönteisesti.

Kaiken kaikkiaan Suomen kansa tuntuu tiedostavan varsin hyvin – kansainvälisesti tarkasteltuna poikkeuksellisen hyvin – ne tekijät, joilla kyetään varmistamaan Suomen itsenäisyys ja suomalaisten turvallisuus sotilaallisia uhkia vastaan.

Myös lainsäädäntörintamalla on tuettu Suomen puolustuskykyä.

Kansainvälisen avun antaminen ja vastaanottaminen on lisätty heinäkuusta lähtien puolustusvoimien tehtäviin. Tänä vuonna myös aluevalvontalakia muutettiin siten, että se kattaa aiempaa paremmin tilanteet, joissa Suomen alueellista koskemattomuutta loukkaa tunnukseton sotilaallinen ryhmä. Tällä tukittiin niin sanottu vihreiden miesten mentävä aukko. Lisäksi sotilastiedustelua koskevan lainsäädäntöhankkeen valmistelu on jatkunut koko tämän vuoden. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle vuodenvaihteen jälkeen.

Näiden kaikkien mainitsemieni – ja monen muunkin käynnissä olevien – lainsäädäntöhankkeiden keskeisenä tavoitteena on varmistaa, että viranomaisilla on riittävät toimivaltuudet maan turvallisuuden takaamiseen. Oikeusvaltiossa on tärkeää, että kaikissa tilanteissa toimivaltaisella viranomaisella on riittävät oikeudet erilaisten kriisitilanteiden hallintaan.

Suomi ei kehitä puolustuskykyään yksin. Puolustusselonteko kuvaa

selväsanaisesti mitä tässä asiassa haemme, sitaatti alkaa:

”Puolustusyhteistyö vahvistaa normaali- ja poikkeusolojen puolustuskykyä, parantaa uhkien ennaltaehkäisykykyä sekä edesauttaa poliittisen ja sotilaallisen avun saamista tarvittaessa”. Tähän on syytä vielä lisätä, että sotilasliittojen ulkopuolella emme kuulu turvatakuiden piiriin.

Selonteko toteaa myös, että ”normaaliolojen yhteistyö on perusta poikkeusoloissa tapahtuvalle yhteistyölle.” Tämän vuoksi olemme tiivistäneet puolustusyhteistyötä niin kahdenvälisesti kuin monenvälisesti. Ruotsi ja Yhdysvallat ovat erityisasemassa. Tiiviistä yhteydenpidosta kertoo se, että olen tavannut ministeri Peter Hultqvistia useammin kuin ketään muuta kollegaani, muistaakseni 33 kertaa kahden ja puolen vuoden aikana, ja puolustusministeri Jim Mattista kaksi kertaa. Jälkimmäinen näistä tapaamisista tapahtui Helsingissä, mikä on poikkeuksellista. Edellinen Yhdysvaltain puolustusministerin Suomen-vierailu tapahtui nimittäin vuonna 2001. Olemme myös Hultqvistin ja Mattisin kanssa tiivistäneet kolmenvälistä puolustusyhteistyötä. Se tukee olemassa olevia kahdenvälisiä suhteita.

Kuluvan vuoden aikana olemme myös tiivistäneet puolustussuhdetta Iso-Britanniaan ja Saksaan solmimalla näiden maiden kanssa uudet puitesopimukset, jotka ohjaavat maiden välistä puolustusyhteistyötä. Puolan ja Viron kanssa puolestaan uusimme tänä vuonna vanhat yhteistyöasiakirjamme, vahvistaen näin läheisen yhteistyön jatkumisen.

EU:n puolella yhteistyö tiivistyy vauhdilla ja otimme askeleita eteenpäin, kun käynnistimme niin sanotun pysyvän rakenteellisen yhteistyön. Nyt valmistelemme ensimmäisiä sen puitteissa toteutettavia projekteja.

Naton osalta laajennettujen mahdollisuuksien kumppanuuden EOP-statuksemme uusittiin kolmeksi vuodeksi. Kuuluminen tähän Nato-kumppanimaiden kultapossukerhoon antaa hyvän pohjan jatkaa tarpeisiimme räätälöityä käytännön yhteistyötä sekä poliittista dialogia Naton kanssa oman puolustuskykymme vahvistamiseksi.

Pohjoismaisen puolustusyhteistyön eli Nordefcon osalta olemme päättämässä tämän vuoden puheenjohtajuuskauttamme, jonka aikana olemme saaneet konkreettisia tuloksia. Mainittakoon näistä edistys ilmavalvontayhteistyön käynnistämiseksi sekä yhteinen taisteluasuhanke.

Krimin valtauksesta alkanut tapahtumaketju on muuttanut puolustusyhteistyön luonnetta, kun yhä useampi maa kehittää taas kykyjään puolustaa omaa aluettaan – yksin tai yhdessä. Puolustusyhteistyö ei enää keskity vain dialogiin ja kriisinhallinnan edellyttämän yhteistoimintakyvyn vahvistamiseen. Puolustusyhteistyö palvelee suoraan myös omaa kykyämme puolustaa aluettamme.

Yhteistyön tiivistäminen on erityisen tärkeää meille, jotta voimme luoda kyvyn toimeenpanna puolustusvoimien uuden lakisääteisen tehtävän: kansainvälisen sotilaallisen avun antamisen ja vastaanottamisen. Emme kykene tarvittaessa toimeenpanemaan tehtävää poikkeusoloissa, elleimme ole harjoitelleet sitä normaalioloissa. Salissa ei varmaan ole enää ketään,



joka ei olisi kuullut, että olen esittänyt tämän lakisääteisen tehtävän harjoittelemista kumppaneidemme kanssa 2020-luvun alussa.

Arvoisat kuulijat

Viime päivinä otsikkoihin on noussut syrjintä ja häirintä puolustusvoimissa. Puolustusvoimat tutkii säännöllisesti tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä niiden kokemusta varusmiesten keskuudessa. Tampereen yliopiston Työelämän tutkimuskeskuksen puolustusvoimille tekemä kyselytutkimus selvitti muun muassa ryhmän tukea ja palvelusajan kokemusta varusmiespalveluksessa. Kiusaamista ja eriarvoista kohtelua oli kokenut vajaa puolet naisista ja viidennes miehistä. Sukupuolista häirintää oli kokenut neljännes naisista ja vajaa kymmenes miehistä. Kiusaaminen tai häirintä oli ollut useimmiten sanallista. Tavallisimmin tätä häirintää oli koettu vertaisten taholta eli varusmiesten toimesta.

On itsestään selvää, ettei puolustusvoimissa ole sijaa kiusaamiselle, eriarvoiselle kohtelulle tai häirinnälle. Juuri tästä syystä puolustusvoimilla on ollut tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusohjelma vuodesta 2008 lähtien. Lisäksi puolustusvoimat teettää tutkimuksia tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, sekä itse avoimesti julkaisee tutkimustulokset. Tällä kaikella luodaan perusteet toiminnan parantamiselle.

Julkisesta keskustelusta voi saada sen kuvan, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotyössä puolustusvoimien ja suomalaisen yhteiskunnan välillä on jakolinja. Tämä ei ole totta - tavoitteet ovat yhteiset. Tavoitteena on edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. Kaikilla on oltava mahdollisimman turvallinen työ- ja palvelusympäristö.

Kaikkia tulee kohdella ilman syrjintää, häirintää tai kiusaamista. Puolustusvoimien osalta tämä koskee henkilökuntaa, varusmiehiä, reserviläisiä, Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijoita sekä kriisinhallintahenkilöstöä.

Suomessa puolustusvoimat on todella osa yhteiskuntaa. Ne ilmiöt, jotka koskettavat suomalaista yhteiskuntaa, tulevat varuskuntiemme porteista sisään kahdesti vuodessa – uuden saapumiserän astuessa palvelukseen. Meillä on hyvät kokemukset simputuksen kitkemisestä puolustusvoimissa. Koulutus, esimiestoiminta ja oikea asenneilmapiiri ovat avainasemassa niin simputuksen kitkemisessä kuin epäasiallisen kohtelun ja häirinnän estämisessä. Työ on ollut puolustusvoimissa jo käynnissä – ja se jatkuu. Tässäkään asiassa ei ole mahdollista saada pikavoittoja. Määrätietoinen ja pitkäjänteinen työ tuottaa tulosta.

Arvoisat kuulijat

Minulle itselleni tämä vuosi jää erityisesti mieleen puolustusselonteosta ja sen toimeenpanosta. Selonteko on hyvä alku. Suomen puolustuskyvyn tulevaisuus riippuu kuitenkin siitä, miten hyvin kykenemme toteuttamaan selonteon linjaukset tulevina vuosina. Tässä on riittävästi haastetta – niin nykyiselle hallitukselle kuin sitä seuraavallekin. Kuten alussa totesin, välivuosia puolustuskyvyn kehittämisessä ei voi pitää.